

KAPITEL 21

TEKNISK SERVICE

I generalplaneutredningen ingår undersökning av möjligheterna att nå exploateringsområdena med ledningar för vatten, gas och elektricitet samt av möjligheterna att ordna avlopp. I planen har även berörts frågan om lämpligaste läge för värmeverk, renhållningsstationer, kortvågsradiostationer för polisen, drosktrafiken m. fl. samt för brandstationer.

21.1 VATTENLEDNINGAR

Stockholms båda ytvattenverk vid Mälaren, Lovö- och Norsborgsverken, beräknas efter omfattande utbyggnader kunna förse hela det framtida Stockholm med dricksvatten. Därjämte kan även Lidingö och Nacka städer samt delar av Huddinge kommun och Solna stad såsom hittills erhålla vatten från stadens vattenverk. Det bör dock framhållas, att nedan nämnda pågående och planerade tillbyggnader av stadens vattenverk på grund av ständigt stigande vattenkonsumtion per person troligen icke är tillräckliga, utan ytterligare tillbyggnader kan i framtiden bli erforderliga.¹ Befintliga och projekterade huvudledningar och vattenreservoarer har schematiskt angivits på bild 21/1. Av denna framgår även läget av huvudledningar från Stockholms norra förorters vattenverk vid Görväln.

Norsborgsverket har f. n. (1949) en kapacitet av 160,000 m³/dygn och en pågående tillbyggnad beräknas höja kapaciteten till 190,000 m³/dygn. Därjämte har anstalter vidtagits för att sedermera öka kapaciteten med ytterligare 65,000 m³/dygn. Huvudledningarna från verket avses bli kompletterade med ytterligare en ledning. Huruvida denna skall framdras utmed nya Södertäljevägen eller ges en sydligare sträckning genom Fullersta och Stuvsta till Hökarängen är ännu ovisst, men utredningen

¹ Jfr tabell 22 B.

härom pågår inom vattenledningsverket. Till ledningsnätet för de södra områdena skall ledning till Älta i Nacka anslutas. Nya högreservoarer planeras i Tallkrogen och Farsta.

Lovöverkets kapacitet är f. n. (1949) 120,000 m³/dygn. Vid en planerad utbyggnad kan kapaciteten höjas till 160,000 m³/dygn. Från verket kan dras en ny ledning norrut över Hässelbyholmen till en planerad vattenreservoar i norra delen av Vällingby. Utredning härom pågår.

Efter inkorporeringen av Spånga och Hässelby har en huvudledning dragits utmed Bergslagsvägen från Islandstorget till Hässelby villastad, där de befintliga ledningarna, som förut var anslutna till ett lokalt otidsenligt vattenverk, har påkopplats huvudledningen. På samma sätt har till stadens vattenverk anslutits ledningsnäten i Solhem och Bromsten, som tidigare var anslutet till de norra förorternas vattenledning.

21.2 AVLOPPSLEDNINGAR

Staden har f. n. sex större och mindre anläggningar för rening av avloppsvattnet, nämligen vid Henriksdal, Åkeshov, Loudden, Ekhammen, Älsten och Smedslätten (Bergvik). Dessutom finns ett par små lokala anläggningar vid Värtagasverket och Tanto. Genom pumpstationer, tunnlar och avskärande ledningar förs spillvattnet från större delen av nu bebyggda områden till dessa reningsverk. I huvudsak är det endast spillvatten från Essingeöarna, nordvästra Brännkyrka, Fagersjö, Södertörns Villastad, Runsätra äng och delar av Hässelby, som avleds till recipienter utan rening.

En schematisk bild av befintligt och projekterat avloppssystem framgår av bild 21/2, på vilken dock icke inlagts speciella dagvatten- och

Bild 21/1. Huvudvattenledningar och reservoarer.
Godkänd för publicering i Rikets allmänna kartverk den 3/2 1951.

bräddavloppsledningar. Det bör framhållas, att systemet i vissa fall ännu icke är slutgiltigt utrett inom gatuförvaltningen. Sålunda har för nordvästra Brännkyrka angivits en ny reningsanläggning i kvarteret Storseglet i Gröndal eller Mälarhöjden. Alternativt kan man bygga en pumpstation, som för spillvattnet till en ledning ansluten till Henriksdals reningsverk. Till en anläggning i det första läget kan genom en dykarledning avlopps nätet på Stora Essingen inkopplas, medan Lilla Essingens

avloppsvatten genom pumpning kan föras till Mariebergsområdets ledningsnät.

Frågan om avloppssystem för de planerade exploateringsområdena i Sättra och Jakobsberg har ännu icke utretts. Antagligen måste för dessa utföras ett särskilt reningsverk i närheten av Skärholmens gård. Därvid bör hänsyn tas till ifrågasatt exploatering på stadens egendom Vårby i Huddinge. Spillvattnet från södra delen av Bandhagen samt från Ormkärr, Hagsättra och Rågsved kan genom

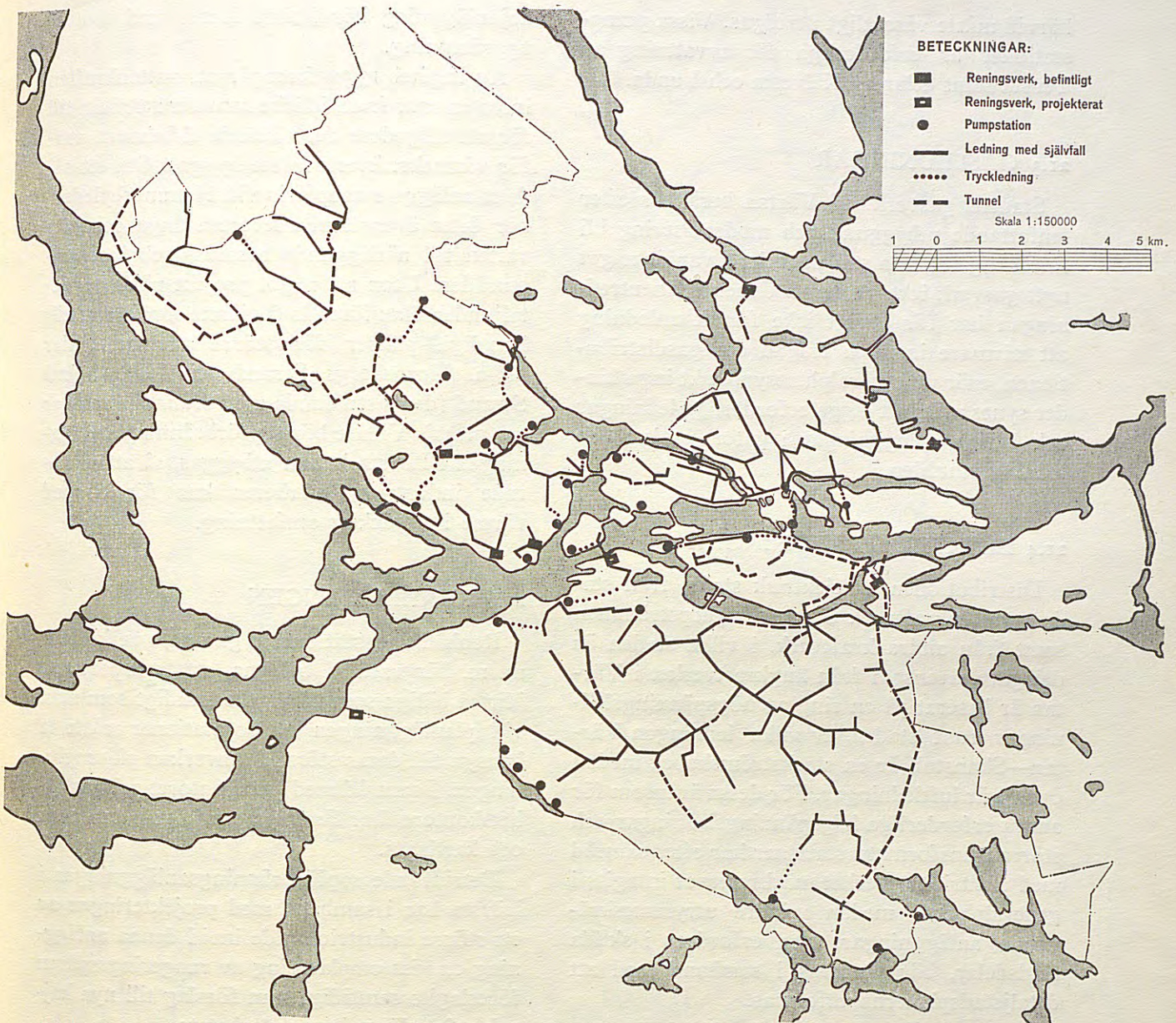

Bild 21/2. Huvudavloppsledningar, reningsverk och pumpstationer.

Godkänd för publicering i Rikets allmänna kartverk den 3/2 1951.

en ny avloppstunnel söder om Nynäsbanan avledas till befintliga ledningar i Råbyvägen. Norra delen av Bandhagen skall erhålla avlopp genom en delvis redan utförd ledning utmed och i Tystbergaleden till befintlig ledning i Huddingevägen.

Spillvattnet från Sköndal, Farsta och större delen av Södertörns villastad kan avledas med självfall till huvudavloppstunneln mot Henriksdal, medan vattnet från Fagersjö måste pumpas till ledning i Hökarängen. Spillvattnet

från delar av strandbebyggelsen i Södertörns villastad samt från den inom stadens gräns belägna delen av Stortorp (Runsätra äng) måste pumpas till den nyssnämnda avloppstunneln. Härvid föreligger möjlighet att även ordna avloppsfrågan för den del av Stortorp, som ligger i Huddinge kommun.

För Spånga och Hässelby planeras ett system av avloppstunnlar, som genom anslutning till befintlig tunnel vid Beckomberga kan föra spillvattnet till Åkeshovs reningsverk, vilket

härvid måste väsentligt utvidgas. Vissa pumpstationer är erforderliga för avvattning av Tensta samt delar av Kälvesta och Lunda.

21.3 GASLEDNINGAR

Stadens gasverk vid Värtan beräknas efter omfattande utbyggnad och modernisering bli tillräcklig för hela stadens behov, varför något nytt gasverk icke planeras. Generalplaneutredningen har för övrigt icke funnit anledning att närmare ingå på frågan om gasdistributionen, enär ur generalplanesynpunkt inga hinder synes möta att lägga erforderliga ledningar och övriga anläggningar i gator, parker och ledningsområden.

21.4 ELEKTRISKA LEDNINGAR

Distributionen av elektrisk ström från stadens vattenkraftverk Untra och Järpströmmen samt från andra kraftverk, i vilka staden är delägare, ävensom från ångkraftverket i Värtan är baserat på en ring av högspänningsledningar runt staden, av vilka ledningen Värtan—Skanstull är en starkströmskabel, medan övriga är luftledningar. För dessa ävensom för andra erforderliga högspänningsledningar och större transformatorstationer har efter samråd med elektricitetsverket markreservat intagits i generalplanen, medan mindre utrymmeskrävande anläggningar, som erfordras i skilda stadsdelar, bör planeras i samband med att detaljstadsplanerna utformas.

21.5 VÄRMEVERK

I den mån distribution av varmvatten och ånga för uppvärmning av bostäder och arbetsplatser samt för industriellt ändamål ur ekonomisk synpunkt blir möjlig, bör härför erforderliga värmecentraler vara så belägna, att ledningarna till konsumenterna blir så korta och bränsletillförseln så billig som möjligt. Enär bränslet i huvudsak torde bli kol (eller eventuellt olja beroende på den framtida prisutvecklingen), bör värmecentralerna vara så belägna, att bränsleleveranserna om möjligt kan ske med större fartyg eller med pråm. Härav följer att i första hand områden i närheten av

kajanläggning bör kunna förses med central uppvärmning.

Av kapitel 13.92 framgår att vattenkraften inom en snar framtid icke kommer att räcka till för att tillgodose det växande el-behovet, varför värmekraftverk måste byggas. Om ett sådant anläggs exempelvis vid Hammarbyleden, bör detta även kunna leverera ånga och hetvatten till närliggande bostads- och industriområden. Utan att något projekt närmare detaljundersökts föreslås därjämte som eventuellt lämpliga platser för större värmecentraler bl. a. Hornsbergs Strand och Kungsholms Strand (den sistnämnda med bränsleleveranser per pråm). Vidare bör sopförbränningsanläggningen i Lövsta kunna utbyggas, så att planerade industrier i närheten kan förses med värme i tillräcklig omfattning.

21.6 RENHÅLLNINGEN

Renhållningsstationer, garage, verkstäder m. m. bör vara så belägna, att transporter blir så billiga som möjligt, samtidigt som man vid planläggningen av sopstationer måste ta hänsyn till deras störande inverkan på omgivningen. I samråd med gatukontoret och fastighetskontoret har lämpliga områden inventerats och kartlagts.

Beträffande sopförbränningsanläggningen i Lövsta har i samband med projekteringen av ett större industriområde invid denna anläggning en viss omplacering av rangeringsspår föreslagits samtidigt som förslag till nya kaj- och spåranläggningar utarbetats.

21.7 KORTVÅGSRADIO

Radioanläggningar för sändning med kortvåg finns redan nu i ganska betydande omfattning. Sålunda har förutom telegrafverket även polisen, brandkåren, elverket, statens järnvägar och militärförbanden samt privata företag sådana anläggningar. Ett flertal andra institutioner och företag har även planer på kortvågsradioanläggningar, t. ex. flygförvaltningen, Taxi trafikförening och spårvägen. Med anledning härav har i samråd med telegrafverket undersökning verkställts beträffande möjliga lägen för kortvågsradiomaster med

BETECKNINGAR:

- Brandstation bel. normaltyp
- Brandstation bel. mindre
- Brandstation bel. byggnads
- Brandstation bel. planerad

- Bebyggelseområden, betäckta och planerade
- Huvudfärdleder

De med sträcklinjer avgränsade områdena utmärker områden som kan bli utbyggda till en stor del av bebyggelse.

Förslag till
GENERALPLAN för
STOCKHOLMS STAD

Brandstationer
Stockholms stads
Stadsplanekontor 1950

Bild 21/3.

hänsyn till fritt läge och höjd över omgivande terräng jämte avstånd till andra anläggningar av samma art. Vi har givetvis icke gått in på andra, rent radiotekniska synpunkter i denna fråga.

21.8 BRANDSTATIONER

I Stockholm finns f. n. åtta brandstationer, nämligen Johannes, Östermalms, Katarina, Kungsholmens, Brännkyrka, Bromma samt Hässelby och Spånga stationer. De två sistnämnda är väsentligt mindre än de övriga.

Nya stationer planeras i Hökarängen för de sydöstra stadsdelarna, vid Brommaplan som ersättning för den otidsenliga och otillräckliga stationen vid Ulvsundavägen samt i Spånga intill Bergslagsvägen. Denna senare station skall ersätta de vid inkorporeringen av Spånga och Hässelby övertagna stationerna för borgebrandkårerna. Johannes brandstation avses

kunna utvidgas och moderniseras genom att närliggande tomter med hyreshus tas i anspråk, medan Katarinastationen planeras bli ersatt med ny station i kvarteret Bondesonens Större vid Nytorget.

De nya stationslägena är så planerade, att nästan alla i generalplanen upptagna bebyggelseområden kan nås från någon brandstation inom 5—6 minuter. För vissa smärre områden i södra Brännkyrka samt för Bromsten och Ekhagen erfordras något längre framkörningstid, dock högst 10 minuter. Möjligen kan vid utbyggandet av Sättra—Jakobsberg frågan om en mindre station här bli aktuell. Befintliga och planerade stationers lägen framgår av bild 21/3, på vilken även schematiskt inlagts gränserna för de områden, som kan nås från respektive station inom 5 och 6 minuter efter alarm. På kartan har även angivits läget av en planerad station i Solna, avsedd för Solna och Sundbyberg, vilka städer ingått ett eldsläckningsavtal.